

Lh. 18t

1) Karl I.

ncbs 29 - 187

2

GRATV//

LATIO DE ADVENTV.

Imperatoris Caroli eius nominis

Quinti, per Petrum Nanniu

Alcmarianu apud Loua-

niæles in Collegio tri-

lingui sive Busli-

diano Latinu

Professorē.

L b 180

Louaniæ ex officina Rutgeri Reschii,

Anno M. D.XL.

Men. Febr.

Hauswirth

5 G R A T I A
TATIODEADVENTA
Gloria in excelsis Deo
Gloria in excelsis Deo
Alleluia laudamus
Alleluia laudamus
Alleluia laudamus
Alleluia laudamus

Trinitatis Gloriæ in excelsis
F. C. M. Monachus
M. L. F. M.

GRATV''

LATIO DE ADVENTV

Imperatoris Caroli eius nominis

Quinti, per Petrum Nanniū.

Alcmariānū apud Loua-

nienses ī Collegio tri-

lingui siue Busli-

diano Latinū.

Professorē.

POST TOT annorum absentiam, post
tanta pericula interiecta, etiā qualēcūq; te
recepisse Augustissime Cesar inter maxima le-
ta numerandum fuisset. nunc vero ita te redu-
cem fieri, vt summam gloriam de Turcis, ma-
ximam amicitiam ex Christianis, vna cum au-
reo seculo tecum referas, quibus lētitij, quibus
gaudijs, quibus supplicationibus, celebrari de-
bet. Nō enim tam vniuersē Galliae nobilitatē,
reuerendissimos Cardinales, Episcopos maxi-
mos, parentissimos Principes, clarissimos Du-
ces in comitatu tuo habes, itinerisq; socios, q̄ gē-
tium beniuolentiam, populorum concordiam,
pacē æternam, Christianæ religionis instaura-
tionem. Quod si bella a tergo vel in Italia, vel
Hispania reliquisses, nobis quidē aduersus in-
certa casuum & preliorum magnam fiduciam
attulisses, illos in metu inter pericula deseruis-
ses. Nunc autem illis ex firmissima pace securi-
tatem, nobis tuo aduentu inenarrabilem ani-
mi exultationem apportasti. Videmus enim eū

A ii princi-

GRATVLATIO DE:

principē ac præsentem præsentes coram oculis
intuemur, quem nobis non solum legitima suc-
cessio, non ius sanguinis tantummodo, sed ipsa
natura dedit, quem patria nostris in sedibus e-
ducauit, in quo hęc Belgica non principem tā-
tummodo, sed ciuem, sed aluminum, sed partū
suū agnoscit. Cuius virtutes benignissima for-
tuna, fortunam amplissimae virtutes condeco-
rant. Quid enim in vllis Imperatoribus aut fe-
licitatis, aut virtutis fuit, quod in te Augustissi-
me Cesar non cumulatissime inueniatur. Quid
in tuis maioribus illustre & excellens, qd' in te
ipso nō illustrius & excellētius deprehēdatur.
Qui nō ideo laudādus es, q̄ ex optimis regib⁹
& Imperatoribus sis natus, sed q̄ optimus Rex,
optimus Imperator oīm dotes in te possideas.
Laudatur Iulij Cesaris felicitas, qd te felicius:
qui nec in bello cladē, nec in pace cōspirationes
villas perpessus es. Octauij Augusti cōeconomia
mirifice pbatur, quid tua disciplina meli⁹. Cō-
fer Iulias Augusti filias cū tuis sororib⁹, ibi me
retrices, hic Dianas, aut si qd Dianis castius con-
spexeris. quāt⁹ vterq; sit ī disciplina domestica,
ex moribus suor̄ estimeſ. Celebratur encomijs
Titi Vespasiani gratiositas, sed illa, et ab oījs
incepit, & fortalle in oīū degeneratura, si diu-
tius in vita p̄mansisset. Statim enī ex humanis
abreptus est, pcul a satietate, pcul a nausea, quā
longū tēpus adducere solet. Caligula si primo,
Nero si quinto, Tyberius si decimo Imperij sui
anno obīsset, deflorescentē grām expertus non
fuerit.

ADVENTV CAESARIS.

fuisse. Tui amor & populare oīm in te studiū cū annis, quasi ppetuo iuuēta sine senio adulescere vidēt. Vt pulchrior cū etate accrescēte Augusti Liuia, & singulis annis scipla formosior, ita tua ḡra diuturnitate t̄pis robur colligit. Num pietas ī īmensū attollit, scilicet, q̄a quatuor vestales. 30. annorū pudicitię cōscrauerat, quia flamines aliq̄t, salios, psules īstituerat. Tuę reli gioni, & pietati ruinosa p̄pmodū ecclesia inniti videt, oēmq̄ spē in tua prudentia posuisse. probat nō tenuiter Pertinacis cōtinētia, sed breuis illa, nec annorę diuturnitate pbata, et regni lōgo v̄su nondū ebria. Optim⁹ Alexander Ma gnus aī deuictū Persarū regē, sed vbi se fortuna Persica eius aīo infuderat, non ferens luxuriē felicitatis bacchabūdus in optimū quēcq̄ seuīt, Tu ex affluētissimis fortunis nihil quodāmodo nisi curas hauris, vt oīm pater sollicitus p̄ tuis affectu patrio. Nihil regiū p̄ te fers nisi ī aī sublimitate. Tecq̄ a vulgo nō cultus insignior, non purpura ardētior, sed vultus tama celebratior distinguit. Traiani iusticia oīm monumentis cōsecrata est, & in q̄ laudando Pliniū ingeniu vscq̄ ad fatigationē defudauit, ista in parte tuæ laudes nō vñū Pliniū, sed multos Cicerones et emererēt, et fatigarēt. Sed qd ego te cū externis confero. Prodeat tui ipsius maiores Frederici, Maximiliani, Ferdinādi, Philippi, Caroli, p̄ stātissimi heroes, videam⁹ vni ne ex illis, an oībus pariter ita similis sis, vt te huius generis plē agnoscant, maiore tamen fateantur. Sed in tuo oīne primū sese offert Philipp⁹ ille Bon⁹ prīceps

GRATVLATIO DE

re vera non minus prudens q̄z bonus. An huic
sis similis, ex aductis ditionum finibus spece-
tur. Ille Hannoniam, Flādriam, Hollandiam,
Zelandiam suo imperio adiecit. Tu duas Fri-
sias, Traiectū inferius, Transiluanas ciuitates
tuis regnis adiunxisti, ut interim taceam quid
alibi locorum tuis finibus addideris. Qd̄ si re
lichto Abauo, ad Proauum tuū Charolū cogno-
mento Audacē descēdatur, videbimus te in hu-
ius mores non minus q̄ in ipsum nomen et re-
gnum successisse. Ille impiger bellator, primus
in acie, primus in pugna, strenui militis et boni
ducis opera preclarus. Te Africa uidit princi-
pem inter antesignanos, obuium periculis inter
prōptissimos, infestū hostib⁹ inter acerrimos,
prima vulnera spargere et principalibus armis
auspicatissimū exordium prelīj dare. Iā in hoc
decursu stemmatum ad Philippum patrem tuū
peruenimus. Nam auiam Mariā laudatissimā
Heroinā in medio relinqmus. huius pulcherri-
mæ uirtutes ī sororibus tuis clarissime relucēt.
ibi iuencias pudicitiam plus q̄ Lucretianam, cō
iugij fidē sanctissimam, mariti amorē summū,
animum a nenījs & nugis auersum, laxamenta
curarum solummodo in mascula venatione quæ-
rētem. Cū patre autē tuo omnia tibi ad amus-
sim conueniunt, pectus placidissimum, amāti-
simum pacis, & in cognatos indulgentissimus
affectus. Reddidit pater tuus Carolo Hegmon-
densi ablatas Gelriæ ciuitates, reddidisti & tu.
Neuter sustinuit cognatum suū, quem iure &

A D V E N T V C A E S A R I S.

armis poterat ,imperio Gelriæ exuere . Percur-
rit pater Gallias cū summa alacritate ,percurri-
sti & tu cum summa fiducia ,vtricq; summi ho-
nores ab alienigenis exhibentur . Enumeraui-
mus aliquot imagines vnius domus , nā omnes
recēdere in infinitū exiret . Quod si trans Apeni-
nos montes narrationem flectamus , ibi nobis
occurret Hispaniarum liberator , Maurorum
expugnator catholicus ille Rex Ferdinand⁹ , ex
cuius sanguine inter cæteras virtutes istū pro-
pagandæ fidei ardorem haulisti . Ille Granatū,
tu Africam Christianorum finibus accumula-
uisti . In insulis Antipodum inueniendis , vtricq;
idem labor & felicitas . Transferro me ad pater-
num genus , non enim fontes exhaustire studeo ,
sed delibatione attingere , ibi se Maximilianus
ostendit maximus animo , maximus rebus ge-
stis , de quo non plura dicam , nisi quicquid in il-
lo fuit , id una cū imperio Romano in te trans-
fusum esse , quis enim te similior Maximiliano
in peritia bellicā? quis in militum delectu accu-
ratiōr , in struēndis aciebus solertiōr , in pugnæ
loco capiēdo sagaciōr ? Testis est Tunetēsis ex-
peditio , vbi in exiguis copijs validissimos exer-
citus contra hostem adduxisti . nullus ibi lixa ad-
missus , nullus calo , nullus tiro , sed veteranus
miles , nō impedimentis oneratus , sed armis in-
structus . quot ibi capita , tot pugnatores , & qui
victoriæ assuetas manus in prelia adferrēt . Hic
illa tam parua manus tot myriades Maurorū
in fugam vertit , inexpugnabiles arces subruit ,

.idcꝝ

GRATVLATIO DE

idq; tam breui tempore, vt titulum Iulij Cæsar is meritissimo iure referre posse, veni, vidi, vici. Nemo Maximiliano, nemo te, & in inuitā dis virtutibus blandior, & in renumerandis of fiosior. Restat nūc Fredericus Imperator, cu ius mores habere magis, q; exercere potuisti, ille pacem perpetuā fouit, tu optauisti. Idem ani mus vtrobicq;, non eadem fata. Nūc autem de inceps certa spes est, te in Christianos Frede ricum placidissimum, in Turcas Maximili anum bellicosissimum futurum. Cū ergo in te principe oēs principes, in te Imperatore oēs Imperatores recipiamus, nō capiūt gaudia sua animi nostri, nec inuenit officia deuota chari tas, quibus mentem suam explicet. quiequid enī conatur, quicquid molitur, id infra tuam digni tatem Cæsar, id infra suum votum, infra cogita tionem suam sentit. Quod si esset vlla tam ex osculata cæcitas, que istas tuas virtutes non senti ret, nec intelligeret, qbus officijs, qua reuerētia tibi occurrentum esset, ea amplius cœcutire nō posset, postq; vidit vniuersas Gallias ferme per totam hyemem in tuos honores lategisse. Quā enim sis rebus gestis admirabilis, morum integritate venerabilis, docet iste quasi triumphus amicitiae per Galliam ductus. Ostendūt isti im mensi honores, qui tibi ab alienigenis, ab exter nis, imo non ita pridem ab infensissimis hosti bus exhibiti sunt, ijq; nec bello expressi, nec me tu coacti, nec spe elicit, nec promissis e blanditi Gratuitum est, voluntarium est, spontaneū est.

quic

ADVENTV CAESARIS,
quicquid tibi a magnificentissimo Galliarum
Rege, quicquid ab humanissimis Gallijs tri-
butum est. Aliorum triumphus ad summum
quatriduani temporis est, et sepe dissentientibus
animis impetratus, vel Plebe, vel Patritio or-
dine eum honorem denegante. Aliorum triū-
phus semper cum aliquot amissorum militum
iactura functus fuit, nunq̄ integrā letitiam
ad ciues pertulit. Aliorum triumphus non mi-
nus militi q̄ imperatori debitus, solidā laudē
in possessiōem ducis puenire non sicut. Aliorū
triumphus ita laureā retulit, ut hostibus rebel-
landi aios semp, nonnunq̄ & opes vincēdi re-
liquerit. Tua ista triumphalis gloria, nō tri-
duani aut quatriduani curriculi est, sed magnā
partem hyemis sūo spatio absumpsit. Non dis-
cordibus animis ab aliquibus concessa, ab ali-
quisbus negata, sed in quām vñanimi pectorum
conspiratione ab omnibus consensum est. Nec
ex funere alicuius, aut apertas lachrymas, aut
tacitos gemitus habuit, sed publica omnium le-
titia celebrata fuit. Nō hac in parte socios lau-
dis pateris, nec communione quod alijs datur,
tibi decrescit, sed tuis tantummodo meritis ac-
ceptum refertur, quicquid in hac magnificēta
impensum fuit. Aliorū triumphus a porta ali-
qua ad montem Capitolinum breuissimo spa-
tio, atq̄ intra moenia vni⁹ urbis extēdebatur.
Tuum istud Cæsar triumphale decus a Pyre-
neis montibus, per immensa terrarum spatia,
per innumerās gentes, trans flumina maxima

B. vlgz

GRATVLATIO DE.

vsq; ad Belgicu[m] Oceanu[m] decucurrit, nouos
semper populos ad spectaculum sui euocans,
in quo nulla mala, triūphi, & omnia bona ad-
erant. Non enim ibi cernere erat, concatenas-
tos Reges, squalidos Duces, captiuia vulgi cor-
pora, milites & suis sceleribus plenos, & mul-
tis conuitijs in suum triumphatorem dicaces.
Nemo illie lachrymis maduit, nisi gaudio ex-
pressis, nemo suas fortunas deplorauit, nemo cg-
dibus funestus, nemo damnis moestus, par vbi
q; & in omnibus eadem letitia. Sed cernere erat
Europeos Principes, primumq; inter eos Chri-
stianissimum Regem, cōnubijs affinem, animo
fratrem, nullo officiorū genere cessare, Regios
iūuenes, nō tā se Francisci, q; Caroli filios cultu
& obsequijs declarare, Prīcipes nobilissimos sa-
tellitum vices implere, Procurri obtiam ab o-
mnibus ordinibus, militare robur splendidissi-
mis armis. Ecclesiasticae curiae cultus sanctita-
te conspicuam, senatum oris grauitate reueren-
dum sese offerre, Reliquum vulgus adorabun-
dū, venerabundum partim sequi, partim prece-
dere, partim ab omnibus lateribus circūfundī;
Cesarem interea in medio receptū, quasi numē
aliquid deduci. Nec istū honorem breui satieta-
te refrigerescere, sed ad singula oppida denuo inar-
descere. Et ne quisquā expers letitię esset, reclu-
dunt carceres, dimittuntur vincit[e] ferale custo-
dia. Nō ocia tantummodo suppliciorū, qualia
Christiani Aethiopes singulis Veneris dieb⁹ in-
purgatorio credit, aut qualia ad Orphei cantū

ADVENTU CÆSARIS.

in tartaro fuisse poetæ fabulant, sed libere ipu
nitates cōceduntur, nō ad dilationē poenare, sed
ad ppetuā cōdonationē. Iustitiū in foro, nō bel
lorū occupatiōe, nō tumultuū discursib⁹, sed vt
eib⁹ sint laxamēta, ocia, vacatiōes ad gaudia fre
quētanda. Tonāt fulminibus suis bōbardē, nō
vt solito suo more stragē edāt, sed vt grāditate
soni acclamationū fragorē imitenē, suoq; toni
tru plausuū popismata representent. Nec desi
nunt campanę festiuo boatu oīa implere, lētis
ominationibus, faustis acclamationibus cūcta
p̄strepunt, ferit aurea sydera clamor, Thymia
matum, aromatū fragrātia dulcissimos odores
spargit. Missilia herbarū, florū, fruticū, hyemē
vincunt, frondibus, folijs nihil nō vernat. Spe
ctacula omnigena, tū tacitarum personarū, tū
loquacium vbiq; eduntur, nihil omittit, qđ' v̄l
lā speciē lētitie, festiuitatis exhibere potest. Ver
circa ipsum Cæsare mirū ex admiratione silen
tiū, h̄erent oculis, h̄erent animo, p̄ectora cogi
tationibus plena, vox nulla, strepitus nulli, cu
piūt omnino Cæsarī vultum menti recondere.
Dolēt tam exiguum spaciū contemplationi
bus dari. Illic Phisiognomus in corporis for
ma, mores, & ingenium Cæsarī deprehendit.
Hic ex oris grauitate constantiam, ille ex sere
nis oculorum facibus clementiam, iste ex com
positi vultus reverentia pietatē, aliis rursum
alijs signis fortitudinē colligit. Decipit nemo,
nemo sua diuinatione frustratur, tales inue
niunt virtutes, quales ex lineamētis coniectat.

GRATVLATIO DE.

Alius in fata curiosus, & horoscopi obseruans,
per omnia & sydera fortunas Cæsaris dispensat,
huius natalem diem annum nō habere, sed
ex intercalatione accipere, vt intelligas esse insi-
titum Principem, & quasi cœlitus huic orbi im-
missum. Hoc quoq; ab ipsis annotatur, huius
ortum post centesimum annum cum novo secu-
lo incepisse, vt euidentis augurium sit, nouū secu-
lum ab eo conditum iri. Nec minora in syderi-
bus animaduertit, q; in ominibus deprehendit,
miraturq; hac in parte stellarum, & suæ artis
eximiam fidē. Alij inter letissima prodigia du-
cunt initialem diem vite Cæsaris, tot præclaris
simis rebus insignitum esse regnorum inaugu-
rationibus, victorijs maximis, adeo vt hæc a-
pud posteros admirationem facile, fidem dif-
ficulter sint habitura. Vagantur oculi &
desultorio visu a Cesare in clarissimum prin-
cipem Delphinum, deinde in generosissimum
Ducem Aurelianensem, mox in aliud atque in
aliū transcurrunt. Oberrat oculorū acies inter-
tot formas magnorum heroum, nec se in vna
sede figere potest, cum aliorum statim a proxi-
ma dignitate abripiatur. Et cū audiitas spectan-
di se per omnia circumferat, longiore tamē mo-
ra in Cæsaris vultu conquiescit. Hunc enim p-
destinato scopo contemplandi habent, reliqua
inter parerga ducunt. Non aliter q; si omnium
stellarum cœlestia lumina sub vnum obtutum
visenda propone rentur, nihil non ibi diuinum
putes, sole tamē præcipue admireris, illa per-

A D V E N T V C A E S A R I S.

functorie lustres, in hoc quantum licet, defixus
hærcas. Nescio an plura in honore tui fieri pos-
sent Augustissime Cæsar, tu certe vetuisti ne
plura fierent, imo hoc ipsum quod factum est,
deprecatus es. Non enim intra hanc mensurā
quæ mensura carere videtur, Gallorum magni-
ficentia constitisset. Obtemperatum est tibi ab
optimo maximoq; principe Francisco, quia nō
minus obsequij q; honoris tuis gratificatiōib⁹
impensum voluit. Qui tamen vt omnia quasi
simul ageret, & intra vnum factum cuncta cō-
prehenderet, iubendi, edicendi vniuerso iure in-
te translato, Imperij quasi habenas vltro reli-
quit. A te petuntur responsa, flagitantur sup-
pliciorum remissiones, ambiuntur ecclesiastica
beneficia, conferuntur Abbatiq;, vacantibus di-
gnitatibus possessores assignantur. Non ausim
te dicere Cæsar peregre esse, qui inter tuos ver-
saris, nō ausim te ī alieno regno esse asseuerare,
cū ex tuo imperio omnia fiant. Si aspicio Gal-
lorum beniuolentiam, qui magis tui q; Galli;
si obedientiam, qui magis subditi. Ius regno-
rum apud Franciscum est, fructus & volu-
ptates in te redūdant. Quam ingeniosa est be-
nevolentia, q; efficax humanitas, q; supra vires
conatum extendit, q; ipsam naturam transgre-
ditur. Nō potest esse nisi vñus Francorū Rex,
nam quicquid communicatur, ipsa diuīsōe car-
pitur. Nunc autem vide an quippiam ex Gallia
desit Cæsari, an desit Frācisco. In solidū vterq;
possidere videtur. Non hic referam præstantis-
simi.

GRATULATIO DE

simi regis profluentissimas lachrymas, quas pietas genuit, gaudium extrusit, qua in parte nec tua lumina sicca fuere pientissime Cæsar, cum videres Regem afflictissima valetudine, nescio an sine periculo salutis, certe non sine ingenti corporis vexatione in tuos amplexus deproperare, & exstiente benevolentissimi affectus ardore verba inter salutandū in medio truncare. Non hic referā charissimę sororis Helionorę arctissimos cōplexus, singultantia verba, mēbra impetu lēticię cōquas lata vix tenerū corp⁹ sustinuisse, oculos inter lachrymas dēfixo obtutu immobiles hēsisse. Majora enī sunt, quę animi tacito sensu intra p̄cordia egere, nec uerbis aliorū comprehendendi possunt, quę ab ipsis autoribus nullis verbis, nullis indicij significari potuere. Non hic referā vnicæ Regis Gallorū filiæ verecundā salutationē, in cuius ore inter infinitas Charitū dotes, pudor quasi q̄busdā rosis vernabat. Par Nausicaę forma, disp̄ar moribus, maior fortunis, illa præstantissimū maritū optat, ista mereatur, nec de viri maiestate amore protinus, sed admirationē haurit. Certe ea beatitudine formæ, morū præstantia, ut cā tibi vxorem, & superi destinare, & oēs mortales optare videantur. Quid hic adducā argenteos Hercules magnitudine & pōdere vere Herculeos, & giganteæ molis tibi donatos. Quid aureas aglas Romanæ ditionis insignia, munera non minus opulētia, q̄ ingenio & artificio visenda. Herculī si iussēris, vt columnas suas Calpem & Abilam

istis

ADVENTV CAESARIS.

istis aquilis imponat, ostenderes symbolis, quæ factis representes, promoves enim Hercules terminos, nec eos fixos sinis, ut ille, sed quasi aquilis ipositos celerrime profers. Ille ultra Athlantem non progressus est, tuq; naves quotannis ex altero orbe, ex Antipodibus spolia amplissima referunt. Quod pleriq; philosophi, plurimi theologi non ausi sunt credere, quo omnium maiorū etas nunq; peruenit, ibi tu latissima regna imperijs premis, ita ut te nō minus liceat Antipodium Cæsarem, q; Christianorū appellare. Quid hic adducam plurimarum ciuitatum ingentia dona, quæ magnitudine sua omnem estimationem transcendunt. Colligebat quotānis Octauij stipē a populo Romano. congestā illā pecuniā, si cū his thesauris cōparaueris, mēdicabulum dicas. Accipit Penelope a singulis procis munera, Ulysses a primoribus Phœacū. cōfer illa cū hac magnitudine, q; squilias, retrimēta, scobē appelles. Adserat oēs Monarchę suas glorias, suas adoratiōes, suas aras, sua tēpia dicata. Cōfundat in vnu, qcqd illorū, vel virtū ex merito possedit, vel tyrānis ex adulatōe corripuit, nihil inuenies quod comparabile sit, quod cū istis honoribus equiparari possit. Hic in honorando veri animi, libētes animi, emuli inter se animi, dolentes animi, quod non plus reverentī, non plus benevolentī exhibere possent. Quicqd hic actū est, ex syncris iudiciis profectū est. Nō enim ciucs fuere, q; ista fecerūt, q; amor patriæ obcoecare poterat, non il

GRATULATIO DE

li, quos priora beneficia ad gratitudinem obli-
gauerat, sed quos sequum, asperum, diuturnum,
auitum, proauitum, abauitum bellum, multis
hinc inde cladibus efferauerat. vt intelligas soli
virtuti datum esse, quicquid datum fuit, nec a-
lia commendatione hanc reuerentiam natam esse,
q̄ ex Cesarię sanctitatis admiratione. Sanctissi-
mus vir Phocion, sanctissimus Cato, optimus
ciuis Themistocles, optimus ciuis Camillus,
fortissimus dux Hannibal, fortissimus dux Al-
cibiades, sed quorum virtutes pro premio a ci-
uibus suis, vel mortes, vel exilia retulerunt.

Tua virtus adeo felix est, vt etiam apud paulo
ante insensissimos hostes diuinis plane honori-
bus afficiatur, nō aliter, q̄ si fortissimum Achil-
leum ab Hectore, & ab omni Troianorum po-
pulo honorificentissime tractari videoas. Fingo
exemplum ad comparationem, quia rem gestā
nusquam habemus, admiranda rei nouitas nihil
simile ex aliorum seculorum factis nobis reli-
quit. Insignia & permulta decora sunt tuę for-
titudinis et magnanimitatis generosissime Rex
Francisce. Sed huic tuo facto cætera tua orna-
menta, velutim minora ac propemodum admira-
bunda sese inclinant. Hic enim non vnum speci-
men tuę virtutis editur, nec animi tui altissima
sublimitas solam se spectandam præbet, aut ef-
fusissima liberalitas digna opulentis Gallicis,
digna Francisco Rege, sed & fides, integritas,
pietas, ius, fas, sanctitas, religio amicitię & affi-
nitatis, quasi in theatro sese ostendunt. Multa
quocq;

ADVENTV CAESARIS,
quoq; & admiranda fecisti victoriosissime C^e
sar. V idemus Solymannū tuam propinqua
tem exhorrescentem, relicta Viennensi expedi-
tiōe, ad quam vniuersum orbem concitauerat,
trepidum amissō magno equitatu in latebras
regni refugere. V idemus AEnobarbū e Tyrā
nide sua exturbatum, pro rege & dominatore
extorrem agere, Tunetensem principem suo
solio restitutum, Africam post millesimū an-
num tuis sceptris & Christo vectigalem. Non
loquar de victorijs ex Christianis partis, quas
tu inuitus possedisti, & cum dolore audis. Ia-
ccant hac in parte tuæ laudes sepultæ, quis &
maxime & copiosissime. Non enim inde enco-
mia trahenda sunt, vnde tu dolorem sentis, &
nos omnino nullam voluptatem percipimus.
Redeamus ad tuas de Turcis victorias. Defen-
sam Italiam, vindicatam Siciliam, propugna-
tas Hispanias a Turcarum incursu, Solyman-
num ex Illirico, et Germania summotum inter-
tuas laudes recēseamus. Ingētia, inque, fecisti C^e
sar, & admiranda tuis inuictissimis armis, sed
multis annis. Nunc te ostendis idque breuissimo
tempore plura animorum benevolentia, que ar-
morum truculentia facere posse. Tua tota est
Gallia, que se totam in tuos honores effundit.
tua tota est, quā in amico Rege possides. Et vt
illa nunc te cū omni nobilitate deducit, ita
tuum auspiciū, tuum ductum, Christi vexil-
lum aduersus immanissimos Turcas promptis-
simis animis sequetur. Nullus iam Gallorum

C gesa,

GRATVLATIO DE:

gesa, nullus iam Hispanorum lanceas, Germanorū frameas, Italorū pila, nisi Turca, nisi Solymannus, nisi Mahumeta timeat. Nam quācū mūdus in duas partes diuisus ē, ut horreant temali, admittentur boni, non es ullis nisi Turcis formidādus. Aliorsum te in bella necessitas impulit, nunc te in Turcas voluntas instigat. His infestus es, his immines, aduersus hos pieatas te armat, aduersus hos Imperatorē te, & ab hominibus electū, et a Deo cōstitutū existimas. Semper enim tibi, quasi in auribus tuis insonare videtur querimonia illa occisorum Christianorū, Vindica sanguinē Sanctorū, qui effusus est. Ad hanc vindictam sumēdam, que iam ferme ceneū annos impunita fuit, plurimū virium Franciscus adiungeret, qui gloriam deuictorum ethnicorum nō in auis & proauis suis solū, sed in suis triumphis possidere cupit. Quid sperandū tibi de potentissima Gallia, eorū effusissima benevolentia cognouisti. Habes iam Franciscū Regem non stipulatiōibus verborum tibi obstrictum, sed benevolentia coniūctissimū, corpore tantummodo diuersum, animo eundem, viribus socium. Cui debemus quæsto hanc tam firmis radicib⁹ nixam pacem: cui aureum istud aurei seculi donum: Deo in primis omnium auctori, qui diuinitus & non sine ingenti miraculo vim suam in hoc negotio ostendit, & post Deū sapientissimis illis viris, qui istorum principiū mores alteri alterius cognitos fecere, qui fidelissime exposuerūt, quāta in vtriusq⁹ principis aīo fidei sanctitas demerēdi sedulite.

ADVENTV CAESARIS,

titudo, q̄ta fiducia de alterius innocētia, q̄ta se curitas sui alienē potestati cōcredēdi, q̄ta cura crediti tuēdi. Hinc ille insperatissimus Christia nissimi Regis excursus in C̄esaris triremē, hinc reditus ille C̄esaris in munitiōes Gallor̄. Neutrobi postulati obsides, neutrobi recepti. libera utrobiq; fides, nullo pignore, nullis vadib⁹, nullio necessitatis vinculo astricta. Sola innocētia, sola integritas, sola volūtas p̄fidiā exclusit. Nec felix ista securitas, sed prudēs habēda ē, q̄a iter sincerissimos hoēs versata ē. Nā vt sapiētia est, credere apud bonos bñ agier, ita temeritas est, qbuscunq; etiā pignoribus nitaris, si apud malos hoēs alienē potestati tuū caput cōmittas. Semel Romā venit e sua Cappadocia rex Arche laus maximis p̄missis euocatus, redit nūq;. Semel Artabanus Persar̄ rex venit in castra Antonini Bassiani affinitatis spe elicitus, trucidatis suis trepida fuga vix elapsus est. Semel con gressus est Abner cum Ioab, sed in ipsa salutatione perfossus cecidit. Semel Mithridates cū sororis filio cōgressus est, sed hic statim post simulatos amplexus sicam in viscera recepit. Semel Ionathas ad Tryphonis epulas venit, statim illius catenas hospitalis mēsa vidit, nec ita diu postea supplicium insecutū est. Semel Pompeius Magnus, nauem Ptolemei clientis sui, & suo beneficio regnantis incendit, sed non nisi truncatus capite ad littora peruenit. Quid ita queso, non intercesserat iurisjurandi vinculū, non sacramentorū religio, non numinum obie statio, non in violatorem dirarum imprecatio?

GRATVLATIO DE.

non liber cōmeatus: omnibus modis, & pro-
missus, & sanctus erat: Omnia facta sunt, que
hominū mentes ad fidem seruandam obligare
possent. Sed erat potentior omni fide, omni re-
ligiōe, omni iureiurādo spes alieni regni interci-
piendi. Hinc ille senarius non vulgo tantū, sed
a Principibus quoq; nō omnino malis usurpa-
tus, inter quos etiā est C. Iulius Cæsar. Si ius
violandum, imperij gratia violādum est, in a-
līs pietatē colas, Quasi fas & pium esset, tū im-
pium esse, quando cū periurio & scelere alienū
regnū interuettere posses. Quam ob rem stupe-
bit olim quæcunq; futura posteritas est, ad mi-
raculum istius sanctissime fidei, ac nescio an ve-
rum credent, quod nos omnibus sensibus. vcrū
esse experimur. Multis magnisq; rebus fortu-
na, & natura hanc nostram ætatem insigniuit.
Varia & inaudita genera morborū orta sunt,
bella cladibus & victorij illustria, fata regū
horrenda, religionum & opinionum diuersissi-
mæ factiones, artificum & eruditorum inge-
nia mira. In summa vitijs et virtutibus tempo-
ra plenissima, ita vt nostro quo & ferreum secu-
lum, et aureum similexitisse videatur. Sed ni-
hil tam memorandum, tam stupendum, tam
omnibus modis prædicandum, q; hanc fuisse re-
ligionem fidei in pectoribus Caroli & Franci-
isci, que nec memoria veterum simultatum, nec
vestigij recentium offendarum, nec spe amplis-
simorum regnorum labefactari potuerit, vt vel
leui simas cogitationes fraudis admitterent.

ADVENTV CAESARIS,

Quis credidisset vnq̄ Cæsarem inermem inter Gallos, Gallorum Regem, inter Cesarianos tum futurum? Quanto metu Galli sui principis profectionem ad Cesaris triremem intuebantur, quanta animi anxietate Cesariani Caesaris abitum ad Gallicas munitiones prosecuti sunt? Ut horruerūt vtriusq; nationis pectora ut sollicite patuerāt, ne nō esset principibus ea fides, quā nunq̄ vidissent, nūq̄ audissent, nunq̄ legissent. Erat cā metuēdi, erat diffidēdi. Nulli enī obsides, nullū iusurandū intercesserat, nisi coelestis quēdā & diuina sanctitas in vtriusq; principis animis illedisset. Quid igit̄ istos antea ad tā graue bellū cōcitatuit? qd īter similes mores, discordiā inuexit? Vtriusq; ignoratio de alteri⁹ virtutib⁹. Quid rursus benevolētiā istā eternā peperit? Vtriusq; cognitio de alterius virtutibus. Inuenerūt se animi magnitudine pares, innocētia, integritate, fide & equales. Similitudo morū gratiā cōciliauit. Intellexit alter alterū tamē esse, qualis ipse esset, q̄z̄tū de se ipso, tantū & de altero sperauit. O sāctissimi illi & vere sapiētissimi viri, q̄ primi huius fiduciæ autores fuere, q̄ ex bello pacē, ex cōcertatione pr̄li orū, cōtentione officiorū induxerūt, quorū adhortatu & cōsilio ad mutua colloqa inter principes, ad mutuā vtriusq; ingenij cognitionē puentū est. Cur nūc quēsō nulla admiratione p̄seqm̄r integrōs mēles in alteri⁹ ditione absūptos, atea tā admirabūdi ad paucorū dierū cōmorationē. Assueuim⁹ iā huic insolue virtuti.

Qd īterim p̄sonā S. oīham Com. iii b. Diu

SIGRATV LATIO DE

Diuturnitas exēpli p tot dies frequētati, nouita
tē exuit, admiraremur si cōtra fieret. Nūc cū id
fit, quod expectabamus, nulla admiratione tā-
gi possumus, nouimus iā vtriusq; sanctitatē fi-
dei, quare vslū fidei nihil in illis stupem⁹. In a-
lijs principibus fortasse admiraturi, cum quod
spe nō prēsumptū fuerit, euentus declarabit, i-
opinata enim stuporem, solita & expectata sine
admiratione trāsmittūtur. Gaude ecclesia spōsa
Christi, cōpletæ sūt calamitates tuę. Multū ex
istor̄ discordia amisisti, lōge pl⁹ ex istor̄ cōcor-
dia recipies. Intercepta est dū isti iter se mutuis
cladibus atterūtur, Phoebea illa Rhodos, quā
sol nullo nō die suis radijs illustrat. Euastata ē
ferme vniuersa Hungaria propugnatrix illa fi-
dei, terra mariq; ingēs clades accepta, nūc cū 1=
storū arma pax cōiungit, centuplū tibi ecclesia
spera. Pro vna insula Rhodo vniuersas Cy-
clades, vniuersas Sporades tibi ominare. p da-
mnis Hūgarię duo maxima īperia tibi redditā
existimā. Tuā iā esse Cōstātinopolim, tuā AE-
gyptū tibi persuade. Para istis duobus capitī-
bus duo diademata, huius imperij coronā Gal-
lor̄ principi, isti⁹ Cēſari alacriter īpone. Solue
Grēcia captiua filia Siō uīcula colli tui, īduere
uestimētis glorię tuę. respexit deus humilitatē
tuā, audiuit gemitus cōpeditorū. Dauid & Io-
nathas ī tuā salutē cōcordes sunt. amāt se inuicē
supra amore mulierū, ihez nō adulescētes, vt il-
li, nō priuati homines, vt illi, sed ētate maturi,
experiētia periti, regnis succincti. Nec Saul ille
discordie autor ī medio ē, a eorū amicitiā disti-

ADVENTV CAESARIS.

neat, vsū familiaritatis prohibeat, occisus est in
mōte Gelboe pacis gladio. Talē igit̄ cū te nobis
recipiamus inuictissime Cæsar, talē ecclesie, ta-
lem Christianis, quibus quæso gaudijs, quibus
gratulationibus, quibus tripudij animorum,
qua festiuitate vultuū, qua gesticulatione sen-
suū diē istū tui aduētus celebrare debem⁹. Re-
dis enī nobis quasi Abrahā ille a pugna Chor-
dolamor, multis principibus comitatus, non
vnica victoria, vt ille, sed plurimis, nō spolijs,
sed amicorū muneribus plenus. Hoc q̄c̄ diffe-
rētię est, qd' illū inuiti, te libētes psequuntur, il-
lū necessitate, te volūtate, illū captiui, te amici.
Ne dubites quin vt ibi Melchisedech sacerdos
dei altissimi panē & vinū offert, ita q̄c̄ ecclesia
Christi tibet oībus tuis comitibus offert panē
angelorum, et calicē dñi, q̄ cōfortati hac alimo-
nia, in fortitudine cibi istius ambuletis ad mōtē
Dei, sepulchrū Christi a Mahumetica tyrānide
vīdicaturi. Ille i regressu suo oībus oīa ablata
reddidit. Tu pacē orbi abstractā frustra p̄ tot
annos desyderatā in tuo reditu Christianis re-
sticuis. Ille festinatissimo cursu ad captiuū suū
cognatum Loth deproperauit, tu celerrimis iti-
neribus patriā nō nullorū seditione laborantē
repetis. Declarauit yterq̄ festinādi studio quāti
suos faceret. Nō habet lēta molimina ingēs cha-
ritas, amor qui de suorū calamitate metū cōci-
pit, ocior sagittis cursū intendit. Tu certe vt pa-
trię tuę istius Belgicę desyderiū cito expleres,
quā amplius moras tuę absentię p̄f erre negbat

Nō

109/1

GRATVLATIO DE

Nō mare ingressus es, vbi tua festinatio in ventorū arbitrio esset, nō magno comitatu te impli cuisti, quæ ipsa sua mole tarditatē habet. Sed ve redariorū in more minimo satellitio, non tam Gallias percurristi, q̄ tuos honores tibi vbique expositos accelerandi studio pr̄tercurristi. Nō te turbida hyems, nō foedissimæ tempestates, nō procellæ inaudite, nō Pyreneorū montiū altissimæ niues, vel ab incepto deterrere potuerunt, vel in progressu detinere. Solū id tibi triste in Gallia fuit, q̄ pr̄stantissimū Regem valetudinariū, q̄ charissimā sororem tua pietas non tā cito relinquere potuit, q̄ cursus festinatissimæ perfectionis exigebat. Alioquin nec cœlum in pluuias effusū, turbinibus rapidū, frigoribus infestū tuū cursum inhibere potuit. Gaudet tua Belgica, dolet tua Belgica, & quicquid hic tui Imperij est, tantum suę charitati indultiū interlætissima habet, nec enim minus gaudet se charā tibi esse, q̄ patriā esse, hoc enim felicitatis & fortunæ, illud meriti, & suę virtutis existimat. Dolet tamen tot tibi molestias exantlatas, tot lemas voraginū, pr̄cipitia rupiū, aeris iniurias toleratas esse. Tumultūq; suorū & seditiones deculpa dānat, de felicitate amat, hi enim causam pr̄stitere, vt venires. nisi enī aliqd fuisset, qd̄ in patria sanares, nō tā cito te recepissemus. Sin gulosis annos votis tui redditus fatigauimus, p̄ sin gulosis annos tuū aduentū cœtuantissimis affectibus suspirauimus, octēniū inter ardētissima de syderia transactum nřos gemitus tandem finiit.

Reci

ADVENTV CAESARIS.

Recipimus iam te qualem optamus, multaque
quæ votis concipere non audebamus, vltra vo-
ta nostra contigerūt. Vnicū enim nostrum vo-
tum fuit, vt te sanum reciperemus. in tua enim
sanitate nobis conseruantur, quecūq; alijs opta-
re possint. Optent alijs incruentum imperium,
quorum ceruicibus sanguinarius tyrannus in-
cubit, nos uerum patrię patrē habemus. Optet
alijs pacificum Regē, quorum Princeps bella ex-
bellis seminat, nobis pacis studiosissimus Nu-
ma contigit. Desiderent alijs bellatorē, quorum
Sardanapalus ignauia torpescit, nobis cœlitus
Imperator datus est multis uictorijs nobilitat⁹.
Desiderēt alijs in suo Monarcha prudentiā, quo
rum gubernaculis vecors Claudius assidet, no-
stra regna sapientissimus princeps moderatur,
& qui non minus suis consilijs instructus, q̄ ali-
enis intentus est. Requirant alijs in suis magna-
nimitatem, liberalitatē, iustitiā, continētiā,
quorum principes istiusmodi uirtutibus desti-
tuuntur, nos ista non inter uota requirimus, sed
in nostro omnibus virtutibus laudatissimo Cœ-
sare possidemus. Ut autem ista non possidea-
mus securiter, sola mortalitas, morbi, ualitudi-
nes impedimēto sunt. Hinc est, quod te tā anxie
reducē suspirauimus. Redisti, ades, sanus, inco-
lumis, in teger, plenus honorum, plenus triū-
horū, pacis, felicitatis. Intra oculos nostros,
intra complexus tuorū uersaris. Fas est uidere
maximū omnīū principiū, fortunatissimum,
optimum. Licitū est intueri pectora, que or-
bis

GRATVLATIO DE

orbis curam cōplexa sunt, permisum est cōspicere manus, quib⁹ mūdi sceptra cōmissa sunt. Quā putas patriā tuam gloriari in tuis virtutibus, q̄ eā sibi placere credis? quę enim alij in te venerātur, mirant, suspiciunt, adorant, hæc ipsa se genuisse prædicat. Efferant se Assyrīi balsami prouentu, Arabes Phœnices, Indi elephantinis dentibus, AEthiopes gemmis, ipsa se de Caralo Cœsare meritissimo iactat. Utinam illa vt est tuis virtutibus in sublime euercta, ita incremente loci altitudine in tua oscula consurgere posset. Cæterum quod ipsa per naturam agere non potest, id sorori tuæ serenissimæ Hungariæ Reginæ propemodum demandare videtur. Illa patriæ vices, cui ipsa in tua absentia mater fuit, abunde supplebit. Illa vestali animo, castissimis amplexibus, pudicissimis osculis tuum aduentum excipiet. Nos interim, dum tu amplexibus tuorum, dum salutationibus distineris, cœleste numen concrätabimur, vt tuas virtutes orbi necessarias, orbi diutissime incolunies velit, proculq; a te & morbos, & mortem arceat. Quia in parte, non ita orandum est, quasi pro uno principe, pro vno Imperatore, sed pro omnibus principibus, pro omnibus Imperatoribus, quos vel hæc patria vñquam, vel Romanum Imperium habuit, preces fundendę essent. Habemus enim in te Iulios, Augustos, Nerus, Traianos, Fredericos, Maximilianos, Ferdinandos, Philippos, Solliciti sumus pro his omnibus ne hos

ADVENTV CAESARIS.

hos omnes tecum amittamus. Non audemus iſtis virtutibus æternitatem precari. Obstat mortalitas, obstat humana cōditio, obstat fatorū vis, sed fas est lōgissimam vitam optare, vt annos omnium suorum habeat, qui omnium suorum virtutes possidet, quo diu habeat ecclesia eum propugnatorem, mundus eū moderatorē, quem semper optauit, habuit nunquā. Quod nobis præstet coelestis numinis indulgentissima pietas, cuius solius nutu, quicquid praeces nostræ orant, vota optant, desyderia suspirant, rata & efficacia reddi possunt.

FINIS.

Hanc gravitatione mea Locarij
2. Februario anno 1590.
& dicit dico sibi

HAB Wolfenbüttel 23

12 105 201

ALVENSLEBEN

Lh

180

lū vero necessitate metietur: memineritq
gentes non minus voluntati: aut vtilitatī
ti seruire. Solam Hispaniam ad honorē na
o honore & viuere posse: & mori, q̄ si vos
nimis vestris a natura penitus insedit glo
do: si religionis pietas pro qua receptis ex
manibus multis Regnis victores s̄epe pug
si deniq̄ vniuersi salus orbis mouet: patia:
eo accipit anima Regem vestrum perulū

2
GRATV^{II}
LATIO DE ADVENTV.
Imperatoris Caroli eius nominis
Quinti, per Petrum Nanniu^m
Alcmarijanu^m apud Loua-
nienses in Collegio tri-
lingui siue Busli-
diano Latinu^m
Professore.

Lb 180

Louani^m ex officina Rutgeri Rescij,
Anno M. D. XL.
Men. Febr.

4
Kunig. 111